

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

СУЧАСНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
14 грудня 2023 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту природничо-математичних наук, інформатики та менеджменту Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №6 від 28.12.2023 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. – доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Галус О. М. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева І. А – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні форми і методи організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 118 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Освітні заклади мають пропонувати учасникам майстерні різноманітних мірностей за власним вибором з урахуванням їх рівня освітнього розвитку, ступеня усвідомлення ППП та міри управління ЕПС.

Кожна майстерня не обмежується віком, статусом, рівнем освіченості та розвитком учасників освітнього процесу, важливо мати бажання, намір, здатність зчитувати інформацію вибраної мірності для продуктивної творчості в буттєвому просторі.

Зчитування інформації певної мірності означає налаштування особистості на розмаїття просторів людського буття як по вертикалі, так і по горизонталі та їх перетину. Прикладом може слугувати космічний, робото проектувальний, гастрономічний, музичний, мистецький, науковий, релігійний тощо простори.

Загалом, людство, нарешті, має визначитися з вибором домінуючого шляху свого розвитку і з'ясувати куди спрямовувати свої зусилля, на реалізацію яких переваг у життєдіяльності, матеріальних чи духовних цінностей, оскільки, від цього залежить мирне співіснування громадян Землі. Домінування матеріальних цінностей у життєдіяльності людей призводить до воєнних конфліктів, які й знищують ці самі цінності. Домінування духовних цінностей сприяє усвідомленню людьми ступеня свого ППП, міри управління своїм ЕПС з метою удосконалення свого особистісного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Богданова І. М. Педагогічна енергетика: моногр. /І. М. Богданова, Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 134 с.

ВАРІНА Ганна Борисівна

ПРАКТИКО ОРІЄНТОВАНІ ВЕКТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ KEY-ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Суспільство, в якому ми живемо, весь час розвивається та змінюється. Сучасний світовий освітній простір постійно поповнюється новим змістом знань, новими кваліфікаційними ознаками. Реалії сучасності, з якими зустрівся світова цивілізація у зв'язку з пандемією, локальними та повномасштабними військовими діями особливо гостро позначилася в освітянській галузі. За досить короткий інтервал часу викладачі і здобувачі вимушені були кардинально змінити форми, засоби, методи, прийоми і способи навчання, спілкування та взаємодії. В цих надскладних умовах пріоритетним напрямом реформації системи вищої освіти став перехід на змішану форму навчання, тобто структурно-логічне та цілісне поєднання аудиторних занять та дистанційної форми з використанням сучасних сервісів, інтерактивних та хмарних технологій. Відповідно важливим постало питання конструктивного поєднання традиційних освітніх методів та інноваційних технологій, спрямованих на розвиток компетентностей, партнерської взаємодії, емоційного

інтелекту, конкурентоспроможності, індивідуального осмислення соціально-нормативних, особистісних, професійних цінностей та розвиток професійної самосвідомості майбутнього фахівця. Студентоцентризований підхід у вищій освіті являє собою практичне втілення основних засад Болонського процесу, спрямований на поглиблення практичних знань студентів, посилення компетентнісної складової навчання, дозволяє перейти від традиційної технології навчання – передача знань, до проблемної технології. Перехід від традиційного до студентоцентрованого підходу викладання передбачає новітня парадигма освіти, що є основоположним принципом болонських реформ у ЗВО та зміщує пріоритети в освітньому процесі з викладання (пасивної передачі знань) на навчання (активну освітню діяльність самого студента). Студентоцентризм — це концентрація зусиль на врахуванні індивідуальних якостей, здатностей до формування індивідуальних освітніх траєкторій та, відповідно, індивідуального профілю компетенцій. Сутність студентоцентризму полягає у створенні моделі розвитку освіти, за якої здобувач вищої освіти з об'єкта перетворюється на суб'єкт навчальної діяльності, тобто на активного учасника науково-освітнього та культурно-мистецького процесу [2]. Brandes D., Ginnis P., S. J. Lea, D. Stephenson, J. Troy і V. Barnes розкривають принципи студентоцентрованого навчання, серед яких:

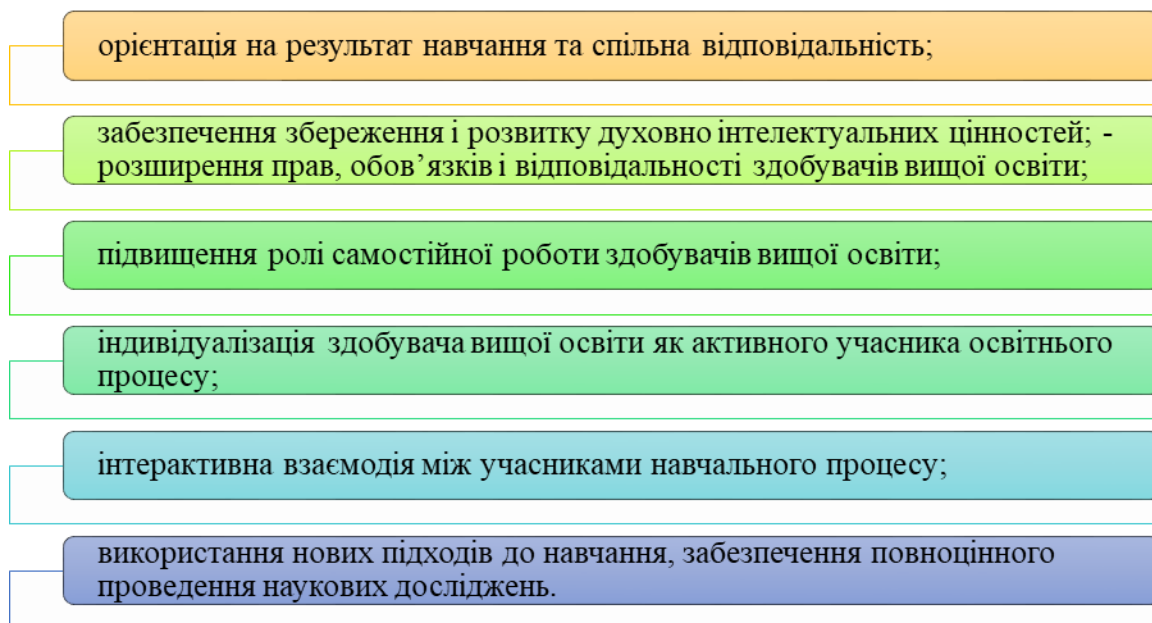
- «опора на активне, а не пасивне навчання»;
  - «акцент на глибоке навчання та розуміння»;
  - «взаємозалежність між викладачем і студентом»;
  - «взаємоповага у відносинах викладач-студент»;
  - «підвищене почуття автономії у студента»;
  - «відповідальність та підзвітність з боку студента»;
  - «рефлексивний підхід до процесу викладання і навчання»;
  - «викладач – помічник і ресурс».
- залучення студентів до виконання проєктів, використання інноваційних інформаційних технологій та оцінювання [4].

Рис. 1 Основні орієнтири та принципи студентоцентрованого навчання

Студентоцентроване навчання спрямоване на розширення прав і можливостей здобувачів в сучасному освітньому просторі, орієнтацію на їх самостійність, вмотивованість, професійну зорієнтованість. Таким чином, з

розширенням можливостей автономії здобувачів, сучасний майбутній фахівець стає “LIFE LONG LEARNER”, тобто той, хто навчається протягом життя [5].

Рис.2 Ключові детермінанти студентоцентризму

В контексті студентоцентрованого навчання одним з пріоритетних завдань вищої школи в процесі підготовки конкурентоспроможного фахівця є розвиток його прикладних умінь швидко вирішувати професійні завдання в умовах невизначеності та впливу стресогенних факторів. В цьому аспекті саме case-study – це не просто методичне нововведення, поширення методу пов'язане зі змінами в сучасній ситуації в освіті. Можна сказати, що метод спрямований не стільки на освоєння конкретних знань, чи вмінь, скільки на розвиток загального інтелектуального та комунікативного потенціалу здобувачів вищої освіти та викладача. Використання кейс-методу тепер не обмежується лише навчанням, дуже активно кейс-стаді використовують як дослідницька методика.

Кейс-метод навчання виник США у школі бізнесу Гарвардського університету. Кейс технології є групою освітніх технологій, методів і прийомів навчання, заснованих на вирішенні конкретних проблем, завдань. Їх відносять до інтерактивних методів навчання, вони дозволяють взаємодіяти всім, хто навчається, включаючи викладача вищої школи. Назва технології походить від латинського casus – заплутаний незвичайний випадок; а також від англійського case - портфель, валізка. Походження термінів відображає суть технології. Здобувач отримують від викладача пакет документів (кейс, конкретний практико орієнтований випадок), за допомогою яких виявляють проблему та шляхи її вирішення, або виробляють варіанти виходу зі складної ситуації, коли проблема позначена. Особливість кейс-методу навчання є його освітня відкритість до нового досвіду за рахунок реалізації мозкового штурму з одного боку, з другого замкнутість і жорстокість у результативності навчання [1]. Грамотно виготовлений кейс провокує дискусію, прив'язуючи студентів до реальних фактів, дозволяє промодельовати реальну проблему, з якою

доведеться зіштовхнутися на практиці. Використання case-study у вищій школі дозволяє зменшити розрив між теорією та практикою, а також дозволяє навчити слухачів здібностям:

- ✓ оцінити ситуацію;
- ✓ вибрати та організувати ключову інформацію;
- ✓ правильно сформулювати запити;
- ✓ визначати запити та можливості;
- ✓ прогнозувати шляхи розвитку ситуації;
- ✓ взаємодіяти з іншими керуючими;
- ✓ приймати рішення за умов невизначеності;
- ✓ вміти критикувати;
- ✓ конструктивно реагувати на критику.

Case-study методи навчання надають можливості:

- демонструвати практичне застосування теоретичних знань;
- побачити та осмислити проблему;
- розвивати практичні навички вирішення проблем;
- розвивати навички «просіювання» інформації;
- отримати навички відстеження взаємозв'язку між різними частинами інформації;
- дослідити альтернативні підходи, пов'язані із ситуацією;
- обміну думками та конструктивною комунікації;
- розвивати свою мотивованість до участі в активному процесі обговорення кейсу.

У зарубіжній практиці у case-study навчанні виділяються три види кейсів: демонстраційний, тренінговий та інноваційний. Мета демонстраційного кейсу – продемонструвати відпрацьовані методи вирішення управлінських завдань різної категорії складності, узагальнити управлінський досвід з урахуванням структурованих фактів. Тренінговий кейс передбачає набуття досвіду аналізу простих та складних структурованих проблемних ситуацій, розробки управлінських рішень, використання соціальних технологій. Мета інноваційного кейсу - розвиток аналітичних здібностей при аналізі складних слабо структурованих ситуацій, вирішення яких так і не було знайдено або розвиток яких не завершився під час підготовки відповідного кейсу.

Крім того, існує безліч типів кейсів, які можна поділити наступним чином:

1) проблемні кейси. У проблемних кейсах проблему визначено заздалегідь і використовують тоді, коли студенти не мали справу з кейсами. У проблемних ситуаціях результатом є визначення та формулювання основної проблеми, іноді формування проблемного поля та завжди – оцінка складності рішення;

2) проектні кейси. Для проектних кейсів як результат виступає програма дій щодо подолання проблем, що склалися в ситуації;

3) описові кейси. Це насамперед кейси, в яких описується конкретна ситуація і рішення практично не потрібне. Головне, що потрібно зробити під

час роботи з таким кейсом – це описати переваги та недоліки вже цього рішення. Він покликаний полегшити студентам розуміння теоретичних положень;

4) відкриті кейси. Цей кейс не містить конкретних питань. Важливою частиною роботи студентів є формулювання проблем, що стоять перед аналізованою компанією та визначення можливих шляхів їх вирішення;

5) інтерактивні кейси. При роботі над ним студенти, окрім вивчення наданої інформації, мають можливість провести безпосереднє інтерв'ю з менеджерами досліджуваного підприємства, відвідати компанію, ознайомитися з процесом виробництва. Завдяки цьому вони мають змогу зібрати додаткову інформацію. Інтерактивні кейси мають розроблятися з урахуванням місцевих підприємств, оскільки вони вимагають безпосередньої взаємодії з керівниками підприємства. В ілюстрованих цілях може бути використаний кейс, складений за матеріалами будь-якої компанії, у тому числі зарубіжної;

6) системні кейси. У цьому кейсі є існуюча ситуація – описується економічна та адміністративна система підприємства. Студенти повинні подати пропозиції щодо покращення;

7) відкриті кейси. У даному кейсі проблеми не дано, студентам потрібна коротка інформація;

8) кейси-айсберги. Студенти не мають достатньої інформації. Вони повинні самі дізнатися та знайти інформацію, щоб вирішити проблему;

9) серійні кейси. Є низка незавершених кейсів, де наступний кейс є продовженням попереднього;

10) класичні (гарвардські) кейси;

11) тактичні та стратегічні кейси;

12) мікро-; міні-; загальні кейси;

13) ілюстровані навчальні ситуації (чисто описові та ознайомчі з конкретною професійною сферою).

Етапи складання кейсу:

1. Підготовчий етап: встановлення першого контакту: визначення основних проблем/питань; збирання інформації про конкретну проблему/питання.

2. Процес складання кейсу: розробка ідеї майбутнього кейсу; схематичний малюнок моделі кейсу; редагування/аналіз ключових моментів кейсу;

3. Аналітичний етап:

- чи вдало представлена інформація?

- чи у відповідному стилі написаний кейс?

- чи переконлива структура кейсу?

- чи відповідає проблема, поставлена у кейсі вашої компетенції?

- Чи відповідає зміст тексту основній ідеї кейсу?

4. Остаточний етап: одержання дозволу на публікацію кейсу; опублікування кейсу.

Загальний порядок складання кейсу виглядає так:

1. введення;
2. загальні знання чи інформація про суб'єкти чи об'єкти, предсталені у кейсі, завдання, ситуації тощо;
3. опис проблеми;
4. висновок;
- 5 додатки.

Обов'язковими елементами кейсу є:

- назва кейсу (код);
- короткий опис основної ідеї кейсу (огляд кейсу);
- цілі кейсу (чому він вчить);
- місце кейсу у навчальному плані (для самостійного планування навчання);
- формулювання проблеми та план вивчення матеріалів кейсу (включається лише для низького рівня складності роботи з кейсом);
- поетапне завдання до виконання;
- докладні питання для обговорення;
- вимоги щодо оформлення результатів роботи з кейсом;
- опис ситуації;
- довідкові матеріали;
- посилання на додаткові інформаційні ресурси (для самостійного вивчення) [3].

Розглянемо технологію аналізу кейсу:

I. Узагальнення. Коротка констатація того, що має місце у ситуації. Що відбувається? З чією участю і чому? Який результат розвитку подій?

II. Формулювання проблеми. Коротка в одну пропозицію заява (9-10 слів), що відображає суть проблеми.

III. Учасники подій:

а) Люди – всі учасники подій, їхня роль, статус, характеристика (дуже коротко);

б) Організації – спробувати дати всебічну характеристику організації, де розгортаються події – її природа, характер бізнесу, зовнішнє оточення і специфічні особливості.

IV. Хронологія подій (у практичній ситуації). Вказівка фактів та подій без оцінки та у зворотному хронологічному порядку.

V. Концептуальні питання. Концептуальні питання, що стосуються ситуації. Виявлення концептуального аспекту має супроводжуватись «підкріпленням» фактами (краще словами з тексту).

VI. Альтернативні рішення. Перелік можливих напрямів дій. Аргументація та оцінка кожної альтернативи. Вказівка позитивних та негативних наслідків реалізації.

VII. Рекомендації. Ясно і точно описати обраний курс дій. Пояснити причини та раціональність у виборі курсу.

VIII. План дій (перші кроки). Коротко та ясно описати перші кроки щодо реалізації курсу дій, що призводить до вирішення проблеми.

Дії в кейсі або даються в описі, і тоді потрібно їх осмислити (наслідки, ефективність), або вони повинні бути запропоновані як спосіб вирішення проблеми. Але в будь-якому випадку вироблення моделі практичної дії є ефективним засобом формування професійних якостей учнів. Таким чином, метод кейсів, завдяки своїм можливостям, розглянутим вище, застосуємо на різних етапах навчання в різних навчальних закладах і набуває все більшої популярності, відповідаючи вимогам сучасної методології навчання.

Дії в кейсі або даються в описі, і тоді потрібно їх осмислити (наслідки, ефективність), або вони повинні бути запропоновані як спосіб вирішення проблеми. Але в будь-якому випадку вироблення моделі практичної дії є ефективним засобом формування професійних якостей учнів. Таким чином, метод кейсів, завдяки своїм можливостям, розглянутим вище, застосуємо на різних етапах навчання в різних навчальних закладах і набуває все більшої популярності, відповідаючи вимогам сучасної методології навчання у вищій школі.

Список використаних джерел:

1. Гребенькова Г. В. Кейс-метод у професійному навчанні. Режим доступу: <http://www.nmc.od.ua/wpcontent/uploads/2011/01/>.
2. Заблоцька О. С., Ніколаєва І. М. Студентоцентризм як тренд сучасної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Випуск 194. С. 29–33.
3. Зубар К. І. Інструктивні матеріали по впровадженню кейс-методу для методичного семінару. *Методична доповідь*. 2006. С. 10.
4. Barnes V. Five Steps To Create A Progressive, Student-Centered Classroom. URL: <http://inservice.ascd.org/five-steps-to-create-a-progressive-student-centered-classroom>
5. Lea S. J. Higher Education Students' Attitudes to Student Centred Learning: Beyond 'educational bulimia'. *Studies in Higher Education*. 2003. № 28(3). P.321–334.

ВЕЧЕРОВА Євгенія Миколаївна

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС І ПРАВОРОЗУМІННЯ: ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ПІЗНАННЯ

До сьогодні у правознавстві не з'ясованою є проблема легітимації державно-правових процесів. За таких обставин відкритим, а подекуди й риторичним продовжує залишатися наступне запитання: «Чому люди мають підкорюватися праву і чому вони це роблять?», яке актуалізується ще більше, коли йдеться про кримінальне право, котре є не чим іншим, як легітимованим насильством з боку держави. Адже там, де суспільство може обійтися без насильства, немає необхідності у кримінальному праві.

На наше глибоке переконання, сутність права – це те основоположне питання, без адекватного пошуку відповіді на яке нівелюється розгляд усіх

ЗМІСТ

АБЕРНІХІНА Ірина Георгіївна Використання інтерактивних онлайн-платформ для набуття студентами практичних навичок у сфері страхування	3
АВРАМЕНКО Богдана Володимирівна Відеоматеріали як засіб вивчення іноземної мови	7
АТАМАНЮК Зоя Миколаївна Теоретико-методологічна складова дослідження свободи як фактора соціокультурних трансформацій	10
БОГДАНОВА Інна Михайлівна Стратегії створення багатомірної педагогіки	14
ВАРІНА Ганна Борисівна Практико орієнтовані вектори реалізації кейс-технологій в процесі реалізації студентоцентрованого навчання	17
ВЕЧЕРОВА Євгенія Миколаївна Освітній процес і праворозуміння: щодо оптимізації пізнання	23
ВЦУКАЄВА Катерина Михайлівна Організаційно-змістові аспекти викладання навчальної дисципліни «Соціальний супровід клієнта»	27
ІОНОВ Ігор Анатолійович, ВОЛКОВА Руслана Євгенівна, ТВЕРДОХЛІБ Олена Володимирівна Створення віртуальної лабораторної роботи з біологічних дисциплін за допомогою методів цифрової трансформації	28
ГЛАДУШЕВСЬКА Ольга Михайлівна Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Інтерактивні технології у дизайні	32
ГОДОВАН Владлена Володимирівна Удосконалення освітньо-професійних програм у галузі «Охорони здоров'я» з урахуванням проблеми комплаєнтності в медицині	34
ГРЕЧАНИК Олена Євгенівна Використання цифрових сервісів у викладацькій діяльності	36
ГРОШОВЕНКО Ольга Петрівна Екологічна культура як умова формування сучасного поствоєнного суспільства	39
ДРУГОВА Олена Сергіївна Критичне мислення у бізнес-середовищі: ключ до ефективного управління та інновацій	43
ЗДІР Дарина Русланівна Інноваційні технології активного навчання Учнів початкової школи	45
ЗОРОЧКІНА Тетяна Сергіївна Формування ключових компетентностей молодших школярів засобами технології «flipped classroom»	48
КВАСИКОВА Ганна Сергіївна Використання штучного інтелекту в фізико-математичному аспекті: переваги, ризики та можливості вдосконалення в закладі передвищої та вищої освіти	50
КОЛБІНА Людмила Анатоліївна Використання lego-технології в освітньому процесі нової української школи	54